

KODEKS DOBRYCH PRAKTYK

STANDARDY WSPÓŁPRACY

JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO Z LOKALNYMI ORGANIZACJAMI TURYSTYCZNYMI

Opracowanie o charakterze modelowym
do zaadaptowania do uwarunkowań danej JST i LOT
i wykorzystania przy opracowywaniu i wdrażaniu zasad współpracy

Preambuła

TURYSTYKA to dziedzina funkcjonująca jak system „naczyń połączonych”, dla rozwoju której konieczne jest partnerskie współdziałanie władz, przedsiębiorców, organizacji branżowych i mieszkańców danego regionu. Partnerstwo to dążenie do stworzenia wspólnej strategii działania, obejmującej wspólny cel i plan realizacji poszczególnych zadań oraz określony podział obowiązków i odpowiedzialności pomiędzy poszczególnych partnerów. Kwintesencją partnerstwa jest współpraca oraz dynamiczne reagowanie na zmieniającą się sytuację i powstające problemy. Istotą partnerstwa jest dobre poznanie się partnerów, wspólna odpowiedzialność, wzajemne zaufanie i lojalność.

Mając na uwadze powyższe oraz optymalizację efektów społecznych i gospodarczych, wynikających z rozwoju sektora turystyki poprzez szerszą, bardziej konkurencyjną i odpowiadającą oczekiwaniom rynku ofertę turystyczną Polski, utworzono system współpracy POT-ROT-LOT, składający się z Polskiej Organizacji Turystycznej na szczeblu ogólnokrajowym oraz Regionalnych Organizacji Turystycznych i sieci Lokalnych Organizacji Turystycznych jako płaszczyzn współdziałania: jednostek samorządu terytorialnego, organizacji branżowych, środowiska przedsiębiorców szeroko rozumianej branży turystycznej oraz działaczy społecznych sektora turystyki, prowadzących działalność na swoim terenie.

Jednym z podstawowych zadań każdej jednostki samorządu terytorialnego jest opracowanie i realizacja programu rozwoju swojego subregionu. Dla realizacji tego celu w obszarze sektora turystyki JST powinna ściśle współpracować w szczególności z sobie właściwą LOT oraz innymi NGO, prowadzącymi działalność na rzecz rozwoju sektora turystyki na danym terenie, uwzględniając standardy określone w niniejszym dokumencie. Samorząd Terytorialny powinien realizować swoje zadania w zakresie rozwoju turystyki na podstawie ustalanego corocznie „Programu współpracy” danej JST z właściwą sobie LOT.

Art. 1

Aspekty prawne

1. ROT-y i LOT-y są organizacjami działającymi w oparciu o zasady wynikające z trzech aktów prawnych: *Prawo o stowarzyszeniach*, *Ustawy o Polskiej Organizacji Turystycznej* oraz *Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*.
2. ROT-y i LOT-y to regionalne i lokalne partnerstwa międzysektorowe o charakterze branżowym, działające formalnie jako szczególnego rodzaju stowarzyszenia z udziałem osób fizycznych i prawnych, ustawowo dedykowane do wypełniania funkcji publicznych w sektorze turystyki.
3. Uchwalenie rocznego programu współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego stanowi wypełnienie obligatoryjnego zapisu art. 5 a *Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*.
4. Ze względu na zasadnicze różnice w obszarze funkcjonalnym oraz statusu prawnego, co wynika w szczególności z zapisów *Ustawy o POT*, ROT-y i LOT-y nie mogą być traktowane jak inne branżowe NGO, lecz jako organizacje szczególnego rodzaju, działające na prawach stowarzyszeń, ale dedykowane ustawowo do realizacji zadań publicznych.
5. Uchwalenie Standardów współpracy JST: Miast, Gmin, Powiatów i Województw z ROT-ami i LOT-ami działającymi na ich terenie jest wypełnieniem zapisów i ducha ustaw: *Ustawy o Polskiej Organizacji Turystycznej* oraz *Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*.

Art. 2

Cele współpracy

1. Celem głównym współpracy lokalnego samorządu terytorialnego z LOT powinna być poprawa efektywności rozwoju danego miasta, gminy, powiatu, w szczególności w obszarze sektora turystyki, poprzez stwarzanie i wdrożenie systemowych rozwiązań umożliwiających aktywny i partycypacyjny udział osób i podmiotów skupionych w LOT w planowaniu, realizacji i monitorowaniu lokalnej polityki rozwoju turystyki na zasadach i formach partnerstwa publiczno-społecznego.

2. Proponowane cele szczegółowe współpracy (do indywidualnej weryfikacji i uzupełnienia):

- kreowanie wizerunku danego miasta, gminy, powiatu jako regionu atrakcyjnego turystycznie;
- integrowanie środowisk samorządu terytorialnego, gospodarczego i zawodowego oraz osób, instytucji i organizacji zainteresowanych rozwojem turystycznym danego subregionu;
- zwiększanie liczby turystów odwiedzających obszar danego miasta, gminy, powiatu;
- działanie na rzecz wzrostu wpływów z turystyki;
- stworzenie i rozwój lokalnego systemu informacji turystycznej oraz włączenie go w regionalne i krajowe zarządzanie systemem „it”;
- inicjowanie tworzenia i wspomaganie działalności lokalnych grup produktowych sektora turystyki;
- działanie na rzecz poprawy infrastruktury turystycznej;
- koordynacja działań promocyjnych podejmowanych w danym subregionie;
- kumulowanie środków finansowych na rzecz rozwoju turystyki;
- stworzenie platformy współpracy podmiotów gospodarczych turystyki z władzami lokalnymi, regionalnymi i krajowymi;
- wspomaganie rozwoju gospodarczego, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych;
- działanie na rzecz ochrony zwierząt, ekologii oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- występowanie na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- działanie na rzecz krajoznawstwa, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- wytyczanie, oznakowanie i utrzymywanie szlaków turystycznych;
- działanie na rzecz wzrostu bezpieczeństwa w kontekście rozwoju ruchu turystycznego i zagrożenia przestępczością typową dla obszarów turystycznych.

Art. 3

Zasady współpracy

Współpraca JST z LOT-ami powinna opierać się na zasadach:

- ❖ **pomocniczości i suwerenności stron:** organy Miast, Gmin i Powiatów powinny respektować odrębność i suwerenność zorganizowanych wspólnot obywateli, uznając ich prawo do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów, w tym

należących także do sfery zadań publicznych, i w takim zakresie współpracować z organizacjami, a także wspierać ich działalność oraz umożliwiać realizację zadań publicznych na zasadach i w formie określonej w ustawach;

- ❖ **partnerstwa:** JST powinna traktować LOT-y jako partnerów w definiowaniu problemów z zakresu rozwoju turystyki, określaniu sposobów ich rozwiązywania oraz realizacji zadań publicznych i oczekiwać od tych organizacji aktywnego uczestnictwa w realizacji form wynikających ze współpracy;
- ❖ **efektywności:** JST powinna dokonywać wyboru najbardziej efektywnego sposobu realizacji zadań publicznych przez organizacje, oczekując od nich rzetelnej realizacji powierzonych zadań, wywiązywania się z obowiązków rozliczenia finansowego i sprawozdawczości;
- ❖ **uczciwej konkurencji:** przy realizacji zadań publicznych JST powinna równorzędnie traktować organizacje pozarządowe, z uwzględnieniem w obszarze turystyki szczególnej roli LOT, wynikającej z ustawy o POT, ogłaszając w tym samym czasie takie same założenia określające zadanie oraz stosując takie same kryteria oceny zgłoszonych ofert konkurujących podmiotów;
- ❖ **jawności:** JST powinna konsultować z sobie właściwym LOT działania podejmowane na rzecz rozwoju turystyki i dążyć do tego, aby wszelkie możliwości współpracy z tymi organizacjami były powszechnie wiadome i dostępne oraz jasne i zrozumiałe w zakresie stosowanych procedur i kryteriów podejmowania decyzji, jak również w obszarze zamiarów, celów i środków przeznaczonych na realizację zadań publicznych;
- ❖ **legalności:** wszelkie działania organów JST oraz LOT muszą odbywać się w granicach i na podstawie obowiązujących przepisów prawa;
- ❖ **solidarności:** dobro wspólne powinno stanowić wartość nadrzędną nad partykularnymi interesami poszczególnych partnerów.

Art. 4

Formy współpracy

Współpraca JST z LOT-ami powinna odbywać się z wykorzystaniem następujących form (o których mowa w art. 5 ust. 2 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie):

1. Współpraca przy tworzeniu polityk publicznych:

- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności;
- konsultowanie projektów aktów normatywnych oraz propozycji priorytetowych zadań i programów działań na kolejny rok w obszarze działalności statutowej LOT;
- konsultowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych, o której mowa w art. 4 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- konsultacje, o których mowa powyżej, odbywać się będą w oparciu o „7 zasad dobrych konsultacji społecznych”:
  - 1) **DOBRA WIARA** Konsultacje prowadzone są w duchu dialogu obywatelskiego. Strony słuchają się nawzajem, wykazując wolę zrozumienia odmiennych racji;
  - 2) **POWSZECHNOŚĆ** Każdy zainteresowany tematem powinien móc dowiedzieć się o konsultacjach i wyrazić w nich swój pogląd;
  - 3) **PRZEJRZYSTOŚĆ** Informacje o celu, regułach, przebiegu i wyniku konsultacji muszą być powszechnie dostępne. Jasne musi być, kto reprezentuje jaki pogląd;
  - 4) **RESPANSYWNOŚĆ** Każdemu, kto zgłosi opinię, należy się merytoryczna odpowiedź w możliwie niezwłocznym terminie, co nie wyklucza odpowiedzi zbiorczych;
  - 5) **KOORDYNACJA** Konsultacje powinny mieć gospodarza formalnie odpowiedzialnego za ich realizację. Powinny być one odpowiednio umocowane w strukturze i aktach normatywnych administracji publicznej;
  - 6) **PRZEWIDYWALNOŚĆ** Konsultacje powinny być prowadzone od początku procesu legislacyjnego, odbywać się w zaplanowany sposób i w oparciu o czytelne reguły;
  - 7) **POSZANOWANIE INTERESU OGÓLNEGO** Choć poszczególni uczestnicy konsultacji mają prawo przedstawiać swój partykularny interes, to ostateczne decyzje podejmowane w wyniku przeprowadzonych konsultacji powinny reprezentować interes publiczny i dobro ogólne;
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli LOT oraz przedstawicieli właściwych organów JST.

2. Współpraca w zakresie realizacji zadań publicznych:

- „Program współpracy JST z LOT”, określający obszary kompetencji, podział zadań i sposoby finansowania, opracowywany powinien być corocznie przez daną JST w porozumieniu z sobie właściwą LOT;
- zlecenie LOT realizacji zadań odbywać się powinno na zasadach określonych w UDPPiW z uwzględnieniem szczególnej pozycji LOT, wynikającej z ustawy o POT;
- współpraca z LOT może mieć charakter finansowy oraz niefinansowy;
- współpraca finansowa może odbywać się w następujących formach:
  - powierzania wykonywania zadań własnych miasta, gminy, powiatu, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji;
  - wspierania wykonywania zadań własnych miasta, gminy, powiatu wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie ich realizacji, z uwzględnieniem charakteru i obszaru działalności LOT;
  - wsparcia LOT poprzez udzielanie pożyczek, gwarancji, poręczeń, itp. w obszarze realizacji zadań statutowych;
- zlecenie realizacji zadań własnych miasta, gmin, powiatu dla LOT oraz udzielanie pożyczek, gwarancji, poręczeń, itp. musi odbywać się w ramach obowiązującego prawa, z uwzględnieniem szczególnej funkcji LOT, wynikającej z ustawy o POT.

3. Współpraca przy tworzeniu infrastruktury współpracy i warunków do społecznej aktywności:

- tworzenie systemów wspierających inicjatywy społeczne i gospodarcze (np. obserwatoria, centra badawcze, instytuty szkoleniowo-doradcze itp.);
- wspieranie procesów integracji JST – LOT-y – podmioty gospodarcze i działacze sektora turystyki oraz innych instytucji i organizacji działających na rzecz rozwoju turystyki (np. kreowanie liderów, programy szkoleniowe, spotkania integracyjne itp.);
- kreowanie współpracy partnerskiej (np. animacja partnerstw, tworzenie zespołów roboczych, preferowanie projektów partnerskich itp.);
- wspieranie rozwoju potencjału społecznego, ludzkiego i instytucjonalnego organizacji;
- wzmocnienie potencjału i sprawności działań LOT – w wymiarze instytucjonalnym w zakresie jej zdolności do realizacji zadań publicznych oraz efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w różnych formach współpracy z sektorem publicznym;

- nawiązanie stałej współpracy ze szkołami zawodowymi o profilu turystycznym;
- nawiązanie stałej współpracy z miastami i regionami partnerskimi.

Art. 5

Przedmiot współpracy

Przedmiotem współpracy JST z LOT mogą być:

- ustawowe zadania własne JST w zakresie turystyki;
- zadania pożytku publicznego określone w art. 4 ustawy o DPPiW;
- zadania określone w art. 3 i 4 ustawy o POT;
- zadania wynikające ze Strategii Rozwoju danej JST wraz z lokalnymi programami realizacyjnymi, w szczególności dotyczącymi rozwoju turystyki;
- promocja, w szczególności turystyczna, JST w kraju i za granicą, np. poprzez:
  - organizowanie prezentacji potencjału turystycznego danej JST na targach i wystawach turystycznych,
  - organizowanie imprez promocyjnych,
  - publikację wydawnictw i materiałów promocyjnych,
  - organizację wizyt studialnych dziennikarzy polskich i zagranicznych oraz przedstawicieli touroperatorów,
  - aktywność w Internecie i mediach społecznościowych;
- inspirowanie, pomoc w tworzeniu, rozwoju i promocji lokalnych produktów turystycznych;
- organizacja i prowadzenie lokalnego systemu informacji turystycznej oraz systemu rezerwacyjnego;
- inicjowanie badań rynku turystycznego, udział w badaniach statystycznych i marketingowych;
- prowadzenie lokalnego/subregionalnego centrum informacji turystycznej;
- opracowywanie rocznych kalendarzy imprez kulturalnych i turystycznych;
- współpraca z ROT oraz Polską Organizacją Turystyczną i jej ośrodkami za granicą;
- współpraca z innymi organizacjami branżowymi sektora turystyki;
- rozwój kształcenia zawodowego oraz inspirowanie i organizowanie doskonalenia i doskonalenia zawodowego w dziedzinie turystyki;
- podejmowanie wszelkich innych form służących rozwojowi turystyki na terenie danej JST.

Art. 6 Obszary współpracy

1. **Pozafinansowe** formy współpracy JST z LOT dotyczyć powinny m.in.:

- wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu ich skutecznej realizacji;
- konsultowania z LOT, odpowiednio do zakresu jej działania, projektów strategii i planów działań oraz aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących podstawowej działalności statutowej tej organizacji;
- angażowania LOT do wymiany doświadczeń i prezentacji osiągnięć;
- koordynacji działań i realizacji wspólnych przedsięwzięć i imprez;
- organizacji i współorganizacji przedsięwzięć mających na celu rozwój LOT oraz ich profesjonalizację, w tym. m.in. organizacja spotkań, szkoleń, warsztatów, konferencji;
- udzielania przez władze danej JST honorowego patronatu działaniom lub programom prowadzonym przez LOT;
- udzielania rekomendacji w zakresie sposobu realizacji zadań zleconych przez JST;
- wspólnego zawierania porozumień z ROT, innymi JST i LOT oraz (w zależności od potrzeb) innymi podmiotami, dotyczących wspólnej realizacji zadań i projektów;
- podejmowania inicjatyw integrujących osoby zajmujące się współpracą z LOT na terenie JST wokół zadań ważnych dla danego subregionu;
- inicjowania lub współorganizowania szkoleń, spotkań, konferencji, podnoszących jakość pracy osób zajmujących się współpracą z LOT z terenu danej JST;
- współorganizacji **lokalnych konkursów i przyznawania wyróżnień w uznaniu zasług** za działalność na rzecz rozwoju turystyki w danym subregionie oraz rozwój współpracy między JST a LOT i innymi organizacjami pozarządowymi oraz branżą turystyczną;
- wspierania rozwoju ekonomii społecznej w zakresie turystyki;
- realizacji inicjatyw lokalnych przez LOT-y;
- użyczania sal szkoleniowych, konferencyjnych itp., znajdujących się w zasobach JST;
- doradztwa i udzielania pomocy merytorycznej;
- opiniowania działalności LOT oraz udzielania rekomendacji;
- promocji działalności LOT np. poprzez wspieranie akcji upowszechniających funkcjonowanie tych organizacji.

2. Współpraca JST z LOT o charakterze **finansowym** może odbywać się w formach:

- powierzania wykonania zadań własnych miasta, gminy, powiatu, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji;
- wspierania realizacji działań LOT z obszaru zadań własnych miasta, gminy, powiatu wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji;
- dofinansowania wkładu własnego LOT, polegającego na wsparciu ze środków budżetu JST wkładu LOT przy realizacji działań z obszaru zadań własnych miasta, gminy, powiatu, w ramach projektów z funduszy europejskich, krajowych i innych, gdzie taki wkład jest niezbędny;
- udzielania dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, położonym na obszarze JST, na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. nr 162, poz. 1568 ze zm.);
- zawierania umów partnerstwa określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 z późn. zm.);
- udzielania pożyczek, gwarancji, poręczeń itp. dla tych LOT-ów, które realizując zadania statutowe aplikują po wsparcie z instytucji zewnętrznych, w tym funduszy unijnych.

3. Podstawowym trybem przekazywania środków finansowych organizacjom jest otwarty konkurs ofert. W przypadkach wskazanych przez ustawy dopuszczalne jest stosowanie innego trybu z uwzględnieniem szczególnej roli i funkcji LOT, wynikających z ustawy o POT.

4. Przekazywanie środków finansowych dla LOT może odbywać się również w postaci opłacania składki członkowskiej JST w LOT.

Art. 7

Planowanie „Programu współpracy” oraz wysokości środków finansowych na jego realizację

1. Projekt „Programu współpracy JST-LOT” i zadań do realizacji oraz wynikające z tego potrzeby w zakresie środków finansowych niezbędnych na realizację programu powinny być ustalane przez LOT i właściwą komórkę JST corocznie, w terminie umożliwiającym przygotowanie założeń do budżetu JST.

2. Ostateczny program współpracy i roczny plan zadań powinny być ustalane po zatwierdzeniu budżetu JST i nie mogą przekroczyć kwoty środków finansowych zaplanowanych na ten cel w budżecie na dany rok.
3. Preferowane powinny być zadania, które mają znaczenie i zasięg danego subregionu lub dotyczą projektów systemowych, w tym programów z tradycjami i przedsięwzięć, które mają duże znaczenie promocyjne zarówno dla danej JST, jak i całego regionu.
4. Preferowane powinny być zadania zmierzające do standaryzacji w realizacji zadań publicznych w celu osiągnięcia optymalnej efektywności wykorzystania środków publicznych.
5. Obszary współpracy i dedykowane im komórki organizacyjne powinny być określone indywidualnie, w zależności od indywidualnych uwarunkowań i struktur każdej JST.

Art. 8

Sposób realizacji Standardów

1. Realizatorami niniejszych Standardów powinny być:
  - Rady Miast, Gmin i Powiatów – w zakresie wyznaczania kierunków rozwoju i współpracy JST z LOT oraz określania wysokości i struktury budżetu danej JST;
  - Urzędy Miast, Gmin i Powiatów – w zakresie bieżącej współpracy z LOT, a w szczególności:
    - określania programu współpracy i zadań do realizacji,
    - ogłaszania konkursów ofert na realizację zadań publicznych JST oraz powoływania Komisji Konkursowych,
    - wybierania najkorzystniejszych ofert realizacji zadań publicznych na podstawie rekomendacji Komisji Konkursowych;
  - LOT-y w zakresie kreowania i realizacji działań na rzecz rozwoju i promocji turystyki na terenie danego miasta, gminy, powiatu.
2. Komórki organizacyjne Urzędów Miast, Gmin i Powiatów oraz lokalne samorządowe jednostki organizacyjne prowadzić powinny bezpośrednią współpracę z LOT, która w szczególności polegać powinna na:
  - wzajemnym informowaniu się o planowanych i realizowanych działaniach,
  - konsultowaniu projektów strategii i planów działań,
  - przygotowaniu i prowadzeniu konkursów ofert dla NGO na realizację zadań finansowanych ze środków JST,

- sporządzaniu sprawozdań z finansowej i pozafinansowej współpracy z LOT,
  - podejmowaniu i prowadzeniu bieżącej współpracy z organizacjami,
  - udziale w spotkaniach i szkoleniach administracji, dotyczących współpracy z LOT.
3. Realizację Standardów ze strony JST powinny nadzorować komórki właściwe do realizowanych działań, a w szczególności komórka ds. turystyki w danej JST.
  4. Miejscem zamieszczania informacji i platformą konsultacji elektronicznej pomiędzy JST a LOT mogą być strony internetowe partnerów lub ich profile w wybranych mediach społecznościowych.
  5. JST i LOT-y powinny wzajemnie i na bieżąco informować się o wszelkich inicjatywach i przedsięwzięciach oraz wzajemnie zamieszczać informacje na wskazanych stronach.

Art. 9

Sposób oceny funkcjonowania Standardów i realizacji Programów współpracy

Ocena realizacji Standardów i „Programów współpracy” powinna przebiegać wieloetapowo i składać się między innymi z ewaluacji, sprawozdawczości i monitoringu prowadzonego przez partnerów.

1. Miernikami efektywności wdrożenia Standardów i realizacji „Programów współpracy” w danym roku mogą być informacje dotyczące w szczególności:
  - liczby zadań publicznych przekazanych LOT do realizacji,
  - liczby ofert, które wpłynęły od LOT,
  - liczby umów zawartych z LOT na realizację zadań publicznych w ramach środków finansowych przekazanych LOT przez JST,
  - wysokości środków finansowych przekazanych z budżetu JST na realizację zadań publicznych przez LOT,
  - liczby przedsięwzięć, którym udzielono Patronatu JST,
  - liczby skonsultowanych z LOT projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących podstawowej działalności statutowej tych organizacji,
  - stopnia wykonania zadań przyjętych do realizacji w „Programie współpracy JST-LOT”,
  - wynik corocznej ewaluacji współpracy.
2. Bieżącym monitoringiem realizacji ustaleń Standardów zajmować się powinny właściwe merytorycznie komórki organizacyjne JST.

3. Podsumowanie i ewaluacja rocznej współpracy, wynikającej z niniejszych Standardów, następować powinny corocznie podczas Walnego Zgromadzenia LOT.

Art.10

Postanowienia końcowe

1. Ocena funkcjonowania Standardów oraz weryfikacja ustaleń następować powinny corocznie po zakończeniu roku programowego.
2. Zmiany w Standardach mogą być dokonywane na wniosek JST lub LOT, lub w trybie uchwały Władz JST po uprzedniej konsultacji i akceptacji przez LOT.
3. W sprawach nieuregulowanych w przyjętych Standardach zastosowanie powinny mieć właściwe przepisy prawa, a w szczególności ustaw: o Polskiej Organizacji Turystycznej, o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, o finansach publicznych oraz ustawy *Prawo zamówień publicznych* i *Kodeks Cywilny*.

Powyższe standardy współpracy JST-LOT przygotowane zostały przez Zespół Ekspertów Sektora Turystyki, działający w ramach stowarzyszenia Forum Turystyki Regionów, z wykorzystaniem doświadczeń własnych oraz idei zawartej w „Modelu współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych” opracowanym przez: Sieć SPLOT, Instytut Spraw Publicznych, Związek Miast Polskich, Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich, Collegium Civitas i Departament Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Opracowanie ma charakter modelowy do zaadaptowania do uwarunkowań danej JST i LOT, i wykorzystania przy opracowywaniu i wdrażaniu zasad współpracy w danej gminie/powiecie.

**Osoby i instytucje zainteresowane wdrażaniem oraz rozwijaniem
zawartych tu idei i rozwiązań szczegółowych
zapraszamy do współpracy!**

Forum Turystyki Regionów

www.forumturystyki.pl • prezes@forumturystyki.pl • tel. 603 89 44 79

Działanie zrealizowane w ramach projektu: ***Działając RAZEM osiągamy WIĘCEJ – aktywizacja współpracy i zaangażowania członków NGO w działania publiczne w obszarze turystyki Pomorza Zachodniego***

Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2014–2020

FIO

FORUM
TURYSTYKI
REGIONÓW

1995–2020

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczństwa Obywatelskiego